

TERNEIRA GALEGA DE CALIDADE “DO MONTE” UNHA APROXIMACIÓN A UNHA SOLUCIÓN

José Antonio REY ONS

Presidente da Fundación Pro-Covelo

SUMARIO. O futuro de mellora para a explotación do gando no monte comunal esixe a racionalización, o control dos rabaños, da sanidade, a alimentación e a calidade. Proponse o interese comercial dunha marca para a carne de vacún do monte.

SUMARIO. El futuro de mejora para la explotación del ganado en el monte comunal exige la racionalización, el control de los rabaños, de la sanidad, la alimentación y la calidad. Se propone el interés comercial de una marca para la carne de vacuno del monte.

SUMMARY: The future improvement of the exploitation of livestock in communal forest demands its rationalization; control of livestock, of sanitation, feeding and quality.

O éxito de “Terneira Galega” nos mercados do estado español e no exterior márcanos o camiño a seguir ós gandeiros presentes e futuros dos nosos montes comunais. Non debemos perder “o tren” que tan laboriosamente dirixe “O Consello Regulador Denominación Específica da Marca Terneira Galega”. Se desaproveitamos o auxe da calidade e non “metemos baza” neste veloz tren, moito me temo que chegaríamos tan tarde que mellor nos valera abandonar esta actividade gandeira e adicarnos a produción de “cogumelos”.

Temos nas nosas mans a posibilidade de dar un xiro ó sistema de explotación irracional do gando vacún nos nosos montes. É urxente artellar -racionalmente- un prototipo de explotación de “Terneira Galega de Calidade do Monte” apostando por unha calidade ecoloxicamente superior á actual “Terneira Galega” e a un prezo competitivo. Isto significa que temos que producir ó menor custo posible.

Despexar a incognita do menor custo posible pasa por:

1. Converter a parte do monte con capacidade para producir pasto nun refuxio obrigado para o noso gando vacún.

O gando non pode mal alimentarse a costa da penuria que, neste senso, presentan os nosos montes. Faise imprescindible acudir ó desbroce inicial para recupera-las amplas zonas cheas de mato para que se transformen, a partir de aí, en pasteiros complementarios dos novos pastizais a implantar. Estaremos facendo á vez unha laboura de prevención do lume.

Compre mellora-la cuberta vexetal dos novos pastizais potenciando e introducindo novas especies máis productivas e máis dixestibles cunha importante base en Trebol, Ray-grass e Dactilo. O clima galego de montaña, en xeral, non é problemático para implantacións destas novas especies adoptadas xa para o gando vacún de leite. O solo dos futuros pastizais deberase preparar, previamente á implantación das sementes para combate-la acidez, á alta porcentaxe de saturación de aluminio e a pobreza en fósforo (entre outros). A adecuada aportación do abono, do encalado e un axeitado aproveitamento por parte dunha boa carga gandeira (máis vacas en primavera e reducindo a cantidade -segundo a oferta de pasto- en verán e en outono), permitiranos conseguir pastizais que se manteñan en activo por espazos de tempo non inferior a cinco anos ata unha nova aportación de sementes cando se proceda á súa renovación.

Sempre que sexa posible, deberanse facer novas pradeiras en terras de monte recuperadas do mato, onde se poden alcanzar producións de entre 5 e 7 tm/ha de materia seca (dependendo do adecuado uso dos abonos nitroxenados) en cortas realizadas cada 28 días.

A materia seca é necesaria para o sostemento do gando no inverno. A procedente das terras de monte recuperadas do mato é de alta dixestibilidade.

2. Dotar de infraestrutura necesaria estas superficies.

A primeira infraestrutura a crear debe ser indiscutiblemente a do peche perimetral do monte por onde vai circular o gando veciñal en liberdade. Con esta medida evitaremos dous actuais problemas: o da entrada de gando alleo á comunidade e a saída do propio incluídas as leiras, estradas, etc..

Neste peche é de gran utilidade e seguridade empregar no lugar das cancelas, os chamados pasos *canadianos*. De gran utilidade por permiti-lo paso da xente e vehículos, agás do gando. Seguridade por carecer do risco que presentan as cancelas no caso -moi común- de quedaren abertas ou mal pechadas.

A segunda infraestrutura a instalar será a que nos poña no camiño da racionalidade na procura do fin proposto no inicio e que non é outro ca proporcionar ó noso gando do monte a posibilidade de alimentarse adecuadamente

para producir mellor. Esta non é outra máis ca “*O Pastizal*” coas súas áreas complementarias: Area de Entrada, de Saneamento, a Área de Refuxio para as situacións meteorolóxicas extremas e a da Alimentación Complementaria (de seco e ensilado). Todo o seu perímetro estará igualmente cercado e subdividido nas súas áreas complementarias de forma fixa e con cercado móbil para sectorizar o pastizal propiamente dito a efectos dun mellor aproveitamento herbáceo.

3. Controlar tecnicamente todo o proceso.

• *De saneamento*

O proceso de saneamento gandeiro conleva o control de seguimento do gando dende a súa entrada no monte (Area de Entrada), á posterior intervención veterinaria (Area de Saneamento) e o día a día posterior ata a saída definitiva. O responsable desta laboura de mantemento (capataz) deberá rexistrar no libro acreditado para tal fin as Entradas e Saídas que se produzan e as circunstancias de evolución sanitaria por cada cabeza de gando.

• *De manexo*

O gando vacún pasa dun estado de liberdade tradicional sen control a un novo de liberdade controlada. O monte veciñal, a efectos da gandería de vacún, pasa a dispor de dúas zonas de ubicación: o pastizal de carácter fixo e as praderías habilitadas a partir dun desbroce inicial e que deben abarcar o resto de monte agás as zonas de repoboación recentes, viveiros, etc...

O deambular do gando quedará supeditado ás épocas do ano específicas, ás contas dos pastizais para producir alimentación seca e ensilados, ós marcaxes e saneamentos, etc..

• *De alimentación*

A alimentación natural será a denominada de dente: pradeiras e pastizais onde o animal tomará o alimento por sí mesmo-, a cortada: herba seca e ensilados -producto das respectivas cortas para a alimentación complementaria e de inverno-.

Para dar comezo todo este proceso faise imprescindible dar resposta a un importantísimo e crucial interrogante: ¿quén será o encargado de levar a bon cabo este novo sistema de produción cárnica?, ¿serán os propios gandeiros de xeito individual, a través dunha cooperativa ou asociación gandeira? Se facemos unha parada obrigada neste punto e pasamos unha mirada mental ós actuais gandeiros do noso monte veciñal, darémonos conta de súpeto que o único que tran no seu favor é a da súa experiencia pero no eido do individua-

lismo e o do abandono do seu gando semi-salvaxe nos montes propios e alleos aportando, no mellor dos casos, algunha axuda alimentaria circunstancial. Dende logo considero que aínda sendo os principais interesados, están lonxe de contar coa capacidade para afrontar esta nova etapa cargada de problemáticas sociais.

Por outra banda, cómpre que no comunal podan convivir en perfecta harmonía o gando ceibe coas plantacións arbóreas, cunhas areas de esparcemento, etc... Sen esta relación de globalidade de carácter simbiótica co monte non é posible avanzar co pé firme na procura de chegar ós obxectivos racionais propostos na explotación de Terneira Galega de Calidade do Monte.

Se os responsables ante a comunidade veciñal son os membros da xunta rectora, executadores dos acordos desta, ¿non deben ser tamén os responsables do bo funcionamento dos aproveitamentos gandeiros?, ¿quén debe senón controlar todos os procesos dos aproveitamentos veciñais baixo un proxecto común de racionalidade se non é a propia comunidade a través dos seus órganos dirixentes?.

A problemática actual do gando solto nos montes veciñais necesita de medidas urxentes que emanen dos acordos da maioría dos veciños comuneiros nas asembleas xerais:

- Acordando a expulsión do gando non veciñal.
- Dando o visto bo a uns Estatutos de Prácticas Gandeiras no monte veciñal, dotando de gran flexibilidade para que permita no futuro á Asemblea Xeral incorporar novas normas de cumprimento para adecuar e actualizalo proceso regulador desta actividade.
- Determina-las aportacións económicas dos gandeiros á comunidade veciñal para custear os gastos de mantemento da explotación cárnica.
- Establece-la composición do equipo técnico, ben sexa propio, da mancomunidade -se fora o caso- ou alleo.
- Establecer, se fora necesario, un tope máximo de cabezas de gando por veciño comuneiro.
- Outras medidas que se consideren oportunas dadas as diferentes características de cada monte veciñal en man común.

Os beneficios dos bosques comerciais (piñeiro e eucalipto) son para a comunidade propietaria do monte e van parar, no mellor dos casos, en obras comunitarias.

No monte veciñal en man común, hoxe, a gandeiría é practicamente a única posibilidade de xerar uns recursos económicos dos que se beneficie directamente o veciño comuneiro.

